

Sıklıkla yapılan bir hata var: “Dönemi gözünde canlandıramamak”

Bu şuna benziyor. Bir film izlersiniz; filmin ana karakteri onun aleyhinde çalışan; entrikalar çeviren adamı bir türlü bulamaz. Biz filmi bütün olarak izleriz. İyi karakteri de kötü karakteri de aynı anda görürüz. Bazen, filmin iyi karakterine sinirleniriz, nasıl olur da bir türlü entrikayı çözemez diye. Oysa kendimizi filmin ana karakterinin yerine koyamayız. Ana karakter olayları kendi düzleminden görür, biz izleyiciler ise tamamını görürüz. Bu yüzden, filmin içindeki karakterlere yaptığımız bu eleştiri yerinde değildir. Tarih biliminde “dönemin şartlarını bilmek” diye bir ilke vardır mesela. Günümüzün şartlarıyla tarihi değerlendirsek hata yaparız. Tıpkı film örneğinde olduğu gibi, biz sonuçları görürüz tarih metinlerinde. Tarihteki karakterler olaylara mecburen sadece kendi düzlemlerinden bakarlar.

Bizim “peygamber” algımızla dönemin insanlarının algısı bir değildir. Sizin elinizde kutsallığına inandığınız bir Kitap, pek çok dini metin ve pek çok “mübarek” insana ilişkin kitaplar, anlatılar var. Siz olaya yine film örneğindeki gibi üstten bakıyorsunuz. Oysa dönemin insanları olacakları bilmiyordu. Yaşayıp giderlerken birisi onlara hiç bilmedikleri, çok iddialı sözler söyledi. Bir önceki kuşağın kabul ettiği bir olguyu “gerçek” saymak son derece konforludur. Biz büyüklerimizin bize öğrettiğini “doğru” kabul ederek bir konfor alanında yaşarız. Doğarız ve kendi filmimiz başlar. Büyüklerimizin söylediklerini doğru kabul ederek kendi filmimizin biraz dışına çıkarız. Kendi filmimizin içinde kalsaydık tüm inançlar biz karar verene kadar bizim için eşit mesafede olacaktı. Bu uğraşa girmedik ve filmin bu kısmında izleyicilerle aynı safa geçtik. Ancak, seçtiğimiz arkadaşlar, seçtiğimiz meslek, seçtiğimiz eş gibi konularda hala filmin içindeyiz; izleyiciler belki “sakın ha o kişiyi arkadaş edinme o seni felakete sürükleyecek” diyor ama biz bunu bilmiyoruz. Dolayısı ile yaşayıp göreceğiz. Filmin dışına çıktığımız tek alan “öğretilmiş inanç”tır. Oysa Kuran ısrarlar “atalarının yolu” diye bir olguya dikkat çekiyor; acaba neden?

Şimdi size bir örnek eleştiri sunacağım. Daha sonra üstteki paragraf ışığında hata olarak düşündüğüm olguyu değerlendireceğim. (Örnekteki yazım yanlışları, Türkçe olmayan karakterler gibi lakaytlıklar bana ait değil; eleştiriye sosyal medyadan aldım; onu da sosyal medya platformlarının kusuruna veriverin artık!)

KARİKATÜR DİNİ

Sahabeler aralarında tartışıp dururlar yaw bu en son inen ayette “ekimusallate” diye bir emir var bu ne ki? Biz işin içinden çıkamadık. Bide şunu bi rasulullah soralım ne diyor diye.

Sahabeler: Ya rasulullah bu “ekimussalate” emri ne demek istiyor biz anlıyamadık. Bide sen baksan şuna.

Rasulullah: Hımmmm, vallahi bende pek bişey çıkartamadım. Bi getirin bakalım şu sözlükleri.

-Sözlükler masanın üstüne yığılır.

Rasulullah: Haaa, bi tane sözlükte salatın anlamlarından biri destek olmak yazıyor. Destek olmayı ayağa kaldıracağız. Olsa olsa bu destek herhalde “mali ve zihinsel açıdan destek olma kurumlarını ayakta tutmak” olmalıdır! Haydi arkadaşlar bundan sonra okullar açıyoruz, okuma yazma seferberliği başlatıyoruz, sosyal güvenlik kurumu(sgk) açıyoruz, fabrikalar açıyoruz, yerli sanayi hamlesi başlatıyoruz, son teknolojiyi hayata geçiriyoruz vs.....

ALLAHIN GERÇEK DİNİ

“Ekimussalate” diye emir gelir. Rasulullah en öne geçer, arkasında sahabeler dizilirler. Sonra Allahu ekber diye başlayıp namazlarını kılarlar. Bittikten sonra da Allah rasulü şöyle der: “Beni nasıl namaz kılıyor iken görüyorsanız işte öyle kılın”

17-12-2022 bu kısma ek

Yukarıdaki kırmızı satırları alıntıladığım sosyal medya kelebeği aşırı gelenekselci arkadaş şimdi de “deist” olmuş. (sosyal medyada tesadüfen paylaşımlarını gördüm)

Bir paylaşımından...

İSLAM AKIL DİNİ MİDİR?

Cevap: Sadece islam değil, hiçbir din akıl dini değildir. Dinler doğası gereği muhayyile, kurgu, rüya, his, mucize, mesel(masal), efsane merkezlidir. Bunlar rasyonalitenin, usun ve aklın tam olarak 180 derece tersi şeylerdir. En basitinden daha vahyin geliş biçimini ve yöntemini peygamber de dahil akla uygun biçimde izah edebilen çıkmamıştır.

Paylaşımında, benim gibi “salat” konusunu araştıran kişilere karikatürize bir eleştiri getirilmeye çalışılmış. Varsayım şu: “Akimussalat” emri geldiğinde; peygamber ve arkadaşları bunu hemen anladı ve namaza durdular. İşte filmin izleyici konumunda olup da kahramanı eleştirme yanlışı! Filmin izleyicisi olarak biz akimussalat’ı namaz olarak biliyoruz. Dolayısı ile kendilerine “akimussalat” denilen filmin karakterleri elbette ne yapacaklar, hemen saf tutup namaza duracaklar. Oysa filmin içine girersek şunu göreceğiz;:

Maide 66:

Velevennehum ekâmû-ttevrâte vel-incîle vemâ unzile ileyhim min rabbihim leekelû min fevkihim vemin tahti erculihim(c) minhum ummetun mukteside(tun)(s) vekeşîrun minhum sâe mâ ya’melûn(e)

Ve eğer onlar Tevrat’ı, İncil’i ve kendilerine Rablerinden indirileni (Kur’an’ı) ayakta tutsalardı, elbette üstlerinden ve ayaklarının altından (sayısız nimeti) yiyeceklerdi. İçlerinde aşırı olmayan (mutedil) bir ümmet vardır. Onlardan çoğunun yaptıkları ise ne kötüdür! (Ali Bulaç çevirisi, “ayakta tutmak” olarak doğru çevrilmiş)

Kendilerine “akamuttevrat vel incil” denilince bu insanlar ne yapıyordu?

Akimu’nun bir şeyi AYAKTAT UTMAK olduğunu önceki “salat” konulu yazılarda defaatle yazdım. Size birisi GÜNÜMÜZDE mesela “anayasayı ayakta tut” derse; bundan neyin kastedildiğini anlarsınız. Kuran metnini biraz incellerseniz; akimu Tevrat denilince yani TEVRATI AYAKTA TUT denilince dönemin insanlarına ne denilmiş olabileceğini kolaylıkla kestirebiliriz. Peki AKİMUSALAT denilince neden o insanlara hemen saf tutup namaz

kıldırıyoruz? Evet, SALAT kelimesinin anlamını tam çözmemiş olabiliriz. Ama kesin delile dayanarak diyoruz ki, SALAT da tıpkı TEVRAT veya İNCİL gibi AYAKTA TUTULACAK bir şey.

Şimdi yukarıdaki eleştiriyi ben de başka bir şekilde karikatürize edeyim:

Yeni hakim olmuş Ahmet'e hocası, evladım yasaları her zaman ayakta tut dedi. Hakim Ahmet bunu anladı ve yasaları hep ayakta tuttu. Yaşlanıp emekli olduğunda o da öğrencilerine "yasaları ayakta tutun" dedi. Şimdi, kendimizi 1400 yıl sonraya ışınlayalım. 3419 yılında, birisi hakimlere gidip adalet istediğinde hakimler ayağa kalkıp ellerindeki yasa kitabını kaldırabildikleri kadar havaya kaldırıp bir süre öylece bekliyorlar. Bu "sana adalet dağıtıyorum" demek. Birisi bu uygulamanın yanlış olabileceğini düşünüyor. Doğrusunu öğrenmek için 1400 yıl önceki hakim Ahmet ve hoca'sının diyaloglarına erişiyor. Kendisine şu eleştiri yapılıyor:

Hakim Ahmet'e hocası "yasayı ayakta tut" deyince o anlamadı; gitti sözlüklere baktı.... Olacak iş mi? Elbette ki değil... Hakim Ahmet elbette ki tıpkı bugün gibi, yasa kitabını başının en üstüne kaldırdı ve öylece bekleyerek adaletin dağılmasını bekledi....